

Пам'ятні дати

Ювілей Миколи Івановича Філона

Микола Іванович Філон народився 12 травня 1956 року в селі Куньє Ізюмського району Харківської області. 1973 року закінчив Куньєвську середню школу, а в 1976–1977 роках був слухачем підготовчого відділення при Харківському університеті. У 1977 році вступив на відділення української мови та літератури філологічного факультету Харківського університету, який закінчив із відзнакою 1982 року. У 1982–1985 роках навчався в аспірантурі при кафедрі української мови альма-матер, а 1990 року захистив кандидатську дисертацію («Семантична варіативність дієслівних фразеологізмів сучасної української мови»). З 1986 року Микола Іванович працює на кафедрі української мови Харківського університету, де пройшов шлях від викладача до доцента (з 1995 р.) і завідувача кафедри (з 2011 р.). З 2002 року доцент М. І. Філон є заступником декана філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна з наукової роботи.

Микола Іванович читає курси «Сучасна українська мова: Лексика і фразеологія», «Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Графіка. Орфографія», спецкурси «Проблеми лінгвістичної реконструкції української міфології, обрядовості та фольклору», «Архаїчні образи в українській календарно-обрядовій поезії», «Профетичний поет як тип культурно-історичної особистості», веде науковий семінар «Герменевтичний аналіз художнього тексту». Є членом ученої ради філологічного факультету та редколегії «Вісника Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія Філологія».

Невтомно працюючи, доцент М. І. Філон підготував 10 кандидатів філологічних наук (М. В. Кудряшова («Поетичний словник українських неокласиків», 2000), О. Л. Плетневу («Фразеологія говірок центральної Слобожанщини (структурно-семантичний аспект)», 2004), О. Є. Хомік («Український вербальний оберіг: семантика і структура», 2005), О. В. Слюсареву («Епітетика українських весільно-обрядових пісень (структурно-семантичний і функціональний аспекти)», 2006), О. М. Кримець («Метафора і метонімія як чинники творення та розвитку української технічної термінології», 2010), Є. В. Купріянова («Українська термінологічна підсистема “Гідротурбіни” як об’єкт комп’ютерного словника», 2011), Н. М. Галунову («Асоціативні зв’язки і мовна картина світу в онтогенезі (україномовні монолінгви та українсько-російські білінгви 3–5 років)», 2012), О. М. Гурову («Лексико-семантичне поле “вік людини” в українській мові», 2018), М. П. Бобро («Аксіологічні та лінгвокультурні параметри концепту ЖИТТЯ як складника української концептосфери», 2018), Є. В. Ковкіну («Спеціальна лексика криміналістичної експертизи (генетичний та структурно-семантичний аспекти)», 2021)) і кандидата педагогічних наук О. В. Тесленко («Міжпредметні зв’язки у процесі вивчення фразеології української мови в 5–7 класах загальноосвітньої школи», 2000).

Ювіляр багатогранно поєднує в собі досвідченого викладача, мудрого керівника, креативного науковця, є автором понад 150 вагомих праць. У його різноманітному доробку – лексикографічні видання («Російсько-український метеорологічний словник» (1998, у співавторстві), «Тлумачний словник сучасної української мови: Загальноживана лексика» (2009, у співавторстві), «Тлумачний словник сучасної української мови: Спеціальна лексика» (2009, у співавторстві)), навчальні посібники («Сучасна українська мова. Лексикологія» (2010, у співавторстві)), методичні та бібліографічні матеріали («Методичні вказівки щодо написання курсових та дипломних робіт із сучасної української мови: для студентів заочного відділення філологічного факультету» (1999), «Бібліографічні матеріали до курсових та дипломних робіт із сучасної української мови (лексика та фразеологія)» (2002, у співавторстві), «Бібліографічні матеріали до курсових та дипломних робіт із сучасної української мови (Лексика. Фразеологія)» (2007, у співавторстві)), численні статті з фразеології («Деякі питання вивчення фразеологічної полісемії» (1985), «Подвійна актуалізація фразеологізмів як мовностилістичний засіб творення гумору і сатири у сучасній українській літературі» (1992, у співавторстві)), лінгвістичних проблем дослідження української міфології, обрядовості та фольклору («Методичні аспекти дослідження образів українських колядкових пісень» (1998), «Міфологічні витоки образів романів О. Стороженка “Марко проклятий” і О. Льченка “Козацькому роду нема переводу, або ж Мамай і чужа молодиця”» (1998, у співавторстві), «Міфологема ‘гайноє паня’ в українських колядках» (1999), «Колядкові “тексти шляху”: ритуал – текст – міф» (2002)), мови художньої літератури («Хрест як прецедентний текст і символ національної культури в поезії Шевченка» (2005), «Текстотвірні функції релігійних символів у романі І. Багряного “Сад Гетсиманський”» (2006), «“Заповіт” українського поета-пророка» (2009), «Лінгвоестетична та художньо-когнітивна феноменальність поетичної мови» (2019)), релігії та мови («Функціонально-мовленнєві перетворення християнської молитви й метаморфози молитовного слова» (2001), «Поет-пророк і його молитва: світ духовного життя митця і світ України крізь призму Шевченкового молитвослова» (2014), «Образ спасенної України в Шевченковій поезії “Ісаїя. Глава 35 (Подражаніє)”: художній синтез і символіка концептуальної цілісності» (2017) та ін.). Подано до друку фундаментальну монографію «Особистість Тараса Шевченка. Лінгвокультурний, художньо-мовний та літературно-профетичний виміри».

Микола Іванович є не тільки знаним науковцем, але й талановитим поетом, автором збірок «Ліричне гроно березневе» (1999) і «Миттєвості» (2008).

Нині завідувач кафедри української мови продовжує активно працювати в царині шевченкознавства, завершуючи роботу над збірником вибраних статей «Людина. Мова. Текст» і монографією «Шевченків мегатекст “Україна”. Образи. Теми. Ідеї».

Тож вітаємо Вас, високоповажаний ювіляре, і бажаємо щастя, творчого довголіття, невтомності, енергії й дальшого осягнення нових професійних і творчих вершин!

В. С. Калашник

М. І. Філонові

Микола Іванович має вже кілька синиць у руці і навіть журавлів, але в його творчому небі є ще не один журавель як символ найближчого творчого ідеалу.

Нестримний час нікому не спинить:
Вчорашній цвіт сьогодні – плід у літі.
Опівдні день зупиниться на мить,
Щоб глянути на сонце у зеніті.

Кинь зір і ти – у вись і навкруги.
Всміхнися друзям, що довкола тебе.
Здіймись до сонця і напийсь снаги.
Ще стільки журавлів у синім небі.

Катерина Володимирівна Коротич

Коротич Катерина Володимирівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи 4, 61022, Харків): e-mail: korotych@ukr.net; <http://orcid.org/0000-0002-3084-5296>